

վայելքով: Կը տեսնենք « Մեռելի մատա-
նին » կտորին մէջ թէ ինչպէս նէ կը նկա-
րագրէ իր սրտին անձկութիւնը դիտելով
սիրելիին մատանին՝ որ իր մատին վրայ
կը փայլի, և որ ոչ մի նշանակութիւն
պիտի ունենայ ուրիշներու համար երբ
ինք դառնայ դիակ:

Ես ալ, երբոր կարճ

Օրն աւարտեմ, պիտի մաղթեմ որ ուրիշ
Մատ մը դնէ այս միեւնոյն մատանին.

Ու երբ մենէ քիչ դեւարեկ շրջանակս
Այս կայծկըլտայ ուրիշ ձեռքի մը վըրայ,
Պիտի ես ալ ըլլամ երկրի տակ, անշարժ,
Մարդոց ամէն արեւմտեկուն անտարբեր:

Յետոյ ան ունի իր քայքայուող դիակին
տեսիլը: Աղանուր երբեք չհակեցաւ դէպի
փիլիսոփայութիւն. « Աւելի լաւ անհետա-
նալ լուսնի լուսով » կ'ըսէ նէ:

Եւ սակայն եթէ ներշնչումը նուազ
զօրաւոր եղած ըլլար իր մէջ՝ նէ կրնար
սահիլ փիլիսոփայական և գեղեցկագիտա-
կան գետնի վրայ: Չանազան կարծիքներ
ունեցած է այս մասին: Երբեմն խօսքին
մոգական յատկութիւնը իրեն կը թուի
կարեւոր՝ մտածումը արտայայտելու հա-
մար: Իր խոսքը կը ծնի զգացման ան-
հունութեան և ընդունուած ձեւի պար-
փակումի ծայր տուած տագնապէն:

Ինք խօսքի արուեստագիտունն է, որ
ստեղծեր է անոր խորհրդաւոր ոյժը, կը
զգայ կեանքին դառնութիւնը՝ բխած չկա-
րենալ արտայայտելու անձկութենէն: Այս
կեանքը կու լայ մեր մէջ և ինք գրեթէ
անզգալարար կ'ազդարարէ այդ տխուր
ողբը՝ ճիշտ ինչպէս կու լանք մեր կոր-
սուած երագին վրայ: Իր ուժգին զգացումը
ճշմարիտ պատկերի մը կը փոխուի և ինքը
կը զգայ որ պատկերը կը շարժի և կու
լայ իր մէջ գերդ երագ:

Իր քերթումները, իրարու կապուած
կը թուին ըլլալ միեւնոյն թելով: Համակ
երթաշտութիւն, համակ ներդաշնակութիւն,

շարունակութիւն մը հրաշալի քաղցր տե-
սիլքներու: Գանգատող տարրը, տխուր
խաղը իր բանաստեղծութեան յատկանիշն
է: Իր խռոված հոգիին կենսական սնունդը:
Եւ յաճախ փոթորկէն վերջ կը մնայ խոր-
հուրդը որ անոր զրդիչն է եղած: Սակայն
այս բոլորի յատակը գերագոյն ձայն մը
կայ: Աստղածորան գիշերներու, ակնա-
խըտիդ արեւու, անսահման կանաչ դաշտե-
րու և անուշահոտ անտառներու տեսքը չի
կրնար գրգռել այս կարգի բանաստեղծու-
թիւն: Ներշնչողը սէրն է, բայց ոչ պղա-
տոնական սէրը, տիեզերական ձգողու-
թեան օրէնք... քօղարկուած հեշտագին
բան մը ընդհակառակն կը սանձէ իր սլացքը
դէպի վեր՝ որովհետեւ նէ կը զգայ, ինչ-
պէս բոլոր ընտիր հոգիները, իրերու գե-
ղեցկութիւնը և կը ներկայացնէ անոնց
հիմնական տարրը:

Նամակներու խիստ փոխանակութիւն
մը Աղանուրի և Սիկիլիոյ քաղաքացեալ
և բաւական ծանօթ զբաղման շրջանակնե-
րու, Կուլիէլմոյ Քարելթէլլիի, որ խորապէս
զգացեր է այս կնոջական յատակ և ջինջ
հոգւոյն հրապոյրը, Աղանուրի պարկեշ-
տութիւնը կը փաստէ տալով որոշ և յատ-
կանշական յայտնութիւններ անոր ներքին
կեանքին մասին: Քարելթէլլիի նուիրելով
այս մաքուր բարեկամութիւնը, բանա-
ստեղծուհին իր մէջ կը յատկանշէ ոգի մը՝
որ գլխաւոր գիծերէն մին կը կազմէ հայ
կնոջ նկարագրին. խոհեմ և վերապահ հայ
կինը կը մնայ անկախ մարդոց հանդէպ,
չչփոթելով երբեք սէր և բարեկամութիւն,
երկու զգացումներուն ալ խորը թափան-
ցելով հանդերձ՝ նէ չի նուազեցներ իր
դիմացինին մէջ այն յարգանքը, որուն կը
ձգտի և որուն արժանի է:

Այս նամակներէն երբեմն էջեր ճշմա-
րիտ քերթումներ են՝ ուղղուած բնութեան
և հոգիի նորոգման, ուրիշներ քաջ և ան-
կեղծ պատասխաններ բարեկամին հոգե-
կան տատամտումներուն, հրաւիրելով զին-
քը յատակ տեսնել ինքն իր մէջ:

Գիւրին ժողովրդականութիւնը երբեք
չէ հրապուրած Աղանուրը, գովեստները
զինքը անտարբեր կը թողուն: Բնականա-
բար իր մէջ եւս կ'ապրի փառքի արդար
և ազնիւ իղձը. բաւական յատկօրէն
կ'արտայայտէ զայն քառեակի մը մէկ
տողին մէջ. « Իրաւ դուն ես (ըսաւ)... իմ
երագս աւելի մեծ էր » (Փառք): Հոս կը
նշմարուի իր հոգւոյն գեղեցկութիւնը.
փառքը ոչ կը քաշէ զինքը և ոչ ալ կը
խրտչեցնէ: Աղանուրի բանաստեղծութիւնը
հուժկու է, նաեւ թափաբական: Իր մէջ
կայ փիլիսոփայական և մարդասիրական
քնարերգութիւն՝ որ սակայն չի հասնիր
այն զօրաւոր զարկին որ երեսան կու գայ
իւր ցաւը երգող քերթումներուն մէջ.
Օրինակ « Վհուկը »...

« Փոքրիկներ, երբեք համբուրեց ձեր ձեռքը,
Գալարուեցա՞ք այն առաջին համբոյրներէն,
Թեթեւ երկչոտ, որոնք հազիւ հպան ձեր
մատներուն »...

Բայց ինք պէտք ունի այս խոսքնե-
րուն, հանդարտութիւնը վնասակար է իր
բանաստեղծութեան, զայն արուեստական
կը դարձնէ: Իր գործին հմայքը ճիշտ
այս յամառութեան մէջն է, աստուածօրէն
տղայական, ինչպէս կ'ըսէ Քոռչէ: Սա
ամենամեծ բանաստեղծութիւնն է՝ յօրին-
ուած մարդկային շարժումներէ և եղա-
նակաւորումներէ՝ պարփակելու համար
մարդկութեան երագները, յոյսերն ու ցա-
ւերը, դանդաղ և տխուր ներդաշնակու-
թեամբ մը:

Նոր քերթումները (իւր երկին վերջին
մասը) ազնուական Բոմբիլիի միանալէն
յետոյ, հանդարտ ուրախութեան մը զրոշմը
կը-կրեն, զօրաւոր զրոշմը նաեւ երագին՝
որ իրականութիւն կը դառնայ: Այլեւս չէ
այն աստուածային յափշտակութիւնը որ
առաջին տրոփիւնէն կը ծնի: Այս քեր-
թումներով՝ որ Ումպրիոյ գեղածիժադ
դաշտանկարը ներշնչած են Աղանուրին, ի

յայտ կու գան այժմ իր սէրը, իր նորո-
գուած երանութիւնը, բայց աւելի գուարթ
յանգերով:

Ահա այս հանդարտութեամբ պարու-
րուած պիտի ըլլայ այսուհետեւ իր ամբողջ
բանաստեղծութիւնը, մինչեւ որ հիւանդու-
թիւնը՝ որ զինքը երկարօրէն չարչարած
էր « Նոր քերթումներուն » երեսումի
(1909), ամբողջովին նուիրուած
պահուն (1909), ամբողջովին նուիրուած
« ԿոմիՏՏ »-ին, զինքը քշեց հուսկ իր կեն-
դանի երագէն դէպի մահուան անդունդը,
տանելով իրեն հետ սիրահար ամուսինը՝
որ անոր անհետանալէն վերջ՝ ոչինչ գտաւ
սիրելի այլեւս կեանքի մէջ:

Ահա վերջին յաղթանակը Վիթթորիա
Աղանուրի, կնոջ մը՝ որու կեանքը սա-
հեցաւ որպէս գեղեցիկ գարնանային ա-
նուշտութիւն մը:

ՊԵԱԹՐԻՍ ԵՐԷՅԵԱՆ

ԵՐԿԱՐԷ ԻՆՉ ՁԵՌՔԵՐԴ

Երկարէ ինձ երկու ձեռքերդ մարդկային
ինչպէս կ'ընեն վարդերն արփին գրկելու.
Փընտուր գիրար, այս է օրէնքը կեանքին,
Աշխարհիս մէջ երկնի համար ապրելու:

Դու չես տեսած քէ ֆամբրդին անձամբ
Ափսեաներն ինչպէս ծաղիկ կը ձօնեն.
Երկարէ ինձ երկու ձեռքերդ ծաղկոտ,
ինչպէս կու գան բարեկամի մը սքըսէն:

Արեւն ըլլայ եղբայրութեան մէք վըկան
Լոյսը խըմեմք այս հոգեւոր սեղանին.
Պիտ'ըլլայ միշտ երկինքը պարզ մէք վըրան,
Եւ մեզի հետ պիտի վըշտերն հաշտելին:

Այս հաւատով բանամք սքըսի ֆամբաներն
Անոնց համար որ կը մըտնեն աշխարհս նոր.
Բաբի հոգին աշխարհս մահով չի քողներ,
Կու գայ կըրկին ինչպէս պայծառ գիտութիւն:

Երկարէ ինձ երկու ձեռքերդ սերտօրէն,
Կամուրջի պէս մարդկութենէ մարդկութիւն.
Որ մեզի հետ կեանքն ուրիշներն ալ վայլեն,
Երկնի համար հոս ապրելով անանուն:

Է. ՎԱՅԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

Քէնիա, 23-6-1945